

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

EL sf programm „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“
2012-2013 tegevuskava

Aastaruanne 2012
Kokkuvõte

Koostas:
Piret Aro
programmijuht
piret.aro@ria.ee

Tallinn 2013

Euroopa Liidu struktuurifondidest rahastatud programmi „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ üldeesmärk on tõsta teadlikkust infoühiskonna võimalustest, et aidata kaasa inimeste elu ja tegevust toetava infoühiskonna arendamisele ning tõsta infoühiskonna alase poliitikakujundamise efektiivsust kvaliteetsema info- ja andmekasutuse kaudu. Programmi rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist kogumahas 3 385 582,43 eurot.

Programmi tegevused on suunatud tänaste ja tulevaste e-teenuste tarbijatele, e-teenuste loomisega seotud osapooltele (poliitikakujundajad, avalik sektor ja ettevõtjad), kelle teadlikkuse tõstmine infoühiskonnast võimaldab saavutada kõrget motiveeritust olemasolevate ning uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtuks. Lisaks eelpoolmainitule kätkeb programm tegevusi, mis keskenduvad ühiskonna arvamusiidrite ning meedia esindajate teadlikkuse suurendamisele, mille tulemusena kujundatakse suurem huvi ning positiivne hoiak uute tehnoloogiate suhtes.

Programmi tegevuskava aastateks 2012-2013 kinnitati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi (edaspidi MKM) poolt 04.02.2012.a.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 21. augusti 2012. a käskkirjaga nr 12-0267 muudeti majandus- ja kommunikatsiooniministri 5. augusti 2009. a käskkirja nr 238 „Programmi „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ kinnitamine“ ning tõsteti programmi kogumaht varasemalt 3 195 582,43 eurolt 3 385 582,43 eurole. Sellel muudatusel põhineva programmi tegevuskava aastateks 2012-2013 kinnitas MKM 07.09.2012.a.

Programmi viienda tegevusaasta olulisimad märksõnad olid teadlikkuse tõstmine riigiportaal eesti.ee-st, e-riigi eri tahke käsitlevate konverentside, seminaride ja koolituste ettevalmistamine ja läbiviimine ning e-ID laialaialast kasutuselevõtu edendamine. Lisaks väärib eraldi äramärkimist Eesti parimate m-teenuste konkursi korraldamine.

1. Kokkuvõtte elluviidud tegevustest

Mahukaimaks 2012. aasta projektiks osutus aprillist juulini ellu viidud **riigiportaal eesti.ee teavitustegevuste projekt**. Teavitustegevuste läbiv sõnum oli *slogan* „Teeme riigiga suhtlemise lihtsamaks“ ja teavitustegevuste keskmes oli meediakampaania (tele-, raadio-, interneti-, print- ja välireklaam, Facebook, Google AdWords), mida toetas PR-tegevus. Lisaks viidi Eesti eri linnades kaheksal nädalavahetusel ellu *roadshow*, kus jagati infot ja materjale eesti.ee kohta ning demonstreeriti kampaania jaoks valminud veebirakendust Ervinal. Ervinali lahendus kuvas ID-kaardi/mobiil-ID'ga sisselogimisel isikuga seonduvat ja eesti.ee kaudu andmebaasidest kättesaadavat infot. Ervinal oli kasutatav ka igale arvutikasutajale aadressilt <https://ervinal.eesti.ee/> ning see sai väga positiivse vastukaja. Ühe tegevusena valmis ka lastekas.ee jaoks Jänku-Jussi multifilm eesti.ee teemadel. Teavitustegevuste perioodil oli kasutajate huvi eesti.ee keskkonna vastu väga aktiivne: keskmiselt külastas portaali nädalas 60 700 külastajat, ligi 5 000 korda suunati @eesti.ee e-posti aadress, 1 600 inimest aktiveeris mõne teavitusteaanuse ning ervinal.eesti.ee-d külastati 17 000 korral 72 erinevast riigist. Teavitustegevuste tulemust võib hinnata igati edukaks: MKMi tellitud TNS EMOR-i uuringu „Kodanike rahulolu riigi poolt pakutavate avalike e-teenustega 2012“ kohaselt on teadlikkus eesti.ee olemasolust kasvanud 47%-lt (2010.a.) 68%-le (2012.a) ning eesti.ee kasutajate arv on kasvanud 33%-lt (2010.a.) 52%-le (2012.a.).

Lähem info kampaaniast: <https://www.ria.ee/kampaania-2012/>

Teise olulise suunana jätkati varasematel aastatel kogemuste jagamisele ja võrgustike loomisele võetud suunda.

Tark e-riik projekti raames toimus kokku 37 koolitusüritust (2 konverentsi, 4 infopäeva, 13 seminari ja 18 koolitust) kokku 1522 osalejale. Varasemast pisut suurem tähelepanu oli küberkaitse valdkonnale suunatud mitmepäevastel praktilistel koolitustel, mis aitavad tõsta Eesti ettevõtete ja avaliku sektori asutuste teadmisi ja oskusi infoturbest. Esiletõstmist väärib projekti raames toimunud kaks konverentsi: märtsis toimunud küberkaitse konverents oli pühendatud riiklike ja erasektori teenuste sõltuvusele infotehnoloogiast ning selle keskmes olid küsimused infotehnoloogia mõjudest teabetaristu terviklikule toimimisele ja äriiliste otsustusprotsessidele; detsembris toimunud

konverentsil „Euroopa digitaalne ühtne turg“ arutlesid ettevõtjad, riigiametnikud ja välispartnerid ühiselt piiriüleste digitaalsete teenuste kasutamise edendamise võimaluste üle Euroopa majanduskasvu ergutamiseks.

Lisaks viidi maikuus e-demokraatia projekti raames MKMi ja e-Riigi Akadeemiaga koostöös ellu **infoühiskonna konverents** „Demokraatia muutuste keerises“. Konverentsil vaagiti tehnoloogia arengust tulenevaid võimalusi demokraatia innovatsiooniks nii kodanike, poliitikute kui ka ametnike vaatekohast. Juunis toimus rahvusvaheline küberturbe ekspertidele suunatud **CERT-EE sümposium**.

2011. aastal hakkas Eesti riik välja andma **uut ID-kaarti**, millel vahetus lisaks kujundusele ja turvaelementidele ka kiibi platvorm. See tähendas, et ID-kaardi kasutajad pidid kindlasti kasutusele võtma ka uue ID-baastarkvara, sest varasem baastarkvara enam uue ID-kaardiga ei ühildu. Kuivõrd massilisem ID-kaartide väljavahetamine algas 2012.a algusest, ajastati just 2012. aastasse **teavitustegevuste projekt**, millega tõsta inimeste teadlikkust vajadusest kasutada uusimat ID-tarkvara. Samuti korraldati toetava projektina kümne kuu jooksul vähese arvutikasutusoskusega inimeste **telefoninõustamist ID-kaardi kasutamisel**. Lisaks loodi 2012.aastal programmi raames **e-ID rakendusjuhend**, mis annab eelkõige tarkvara arendajatele vajalikud tehnilised alusteadmised hästitoimivate e-ID kasutuskeskkondade loomiseks.

Esmakordselt viidi 2012. aastal ellu **konkurss Eesti parim m-teenus**. Konkursil osales kokku 44 m-teenust, millest üldvõitjaks tunnistati Eesti Rahvusringhäälingu m-rakendus. Lisaks auhinnati Qminderit, Walk & Learn'i ja MOBO't (Mobiilne orienteerumine) ning Solarise kino m-teenust, mis sai rahva lemmiku tiitli.

2012. aastal lõppes üks programmi mahukamaid projekte - suurimad saavutused **e-demokraatia projekti raames 2012. aastal eelmainitud konverentsi kõrval olid valminud „Eesti valitsusasutuste e-kaasamispraktikate analüüs“**, „**e-Demokraatia poliitikasoovitused**“ ja kohalikele omavalitsustele koostatud **juhend veebisuhtluse interaktiivsuse suurendamiseks**. Projekti raames tehti ka koostööd kodanikuühiskonna tugistruktuuridega, jagati Eesti e-demokraatia alaseid saavutusi ja kogemusi rahvusvahelisel tasandil mitmetel konverentsidel ja seminaridel, samuti tutvustati e-demokraatia alaseid uudiseid e-demokraatia uudiskirjas. Projekti lõppkokkuvõte (2010-2012 elluviidud tegevused) on avalikustatud [RIA kodulehel](#).

Eeltoodule lisaks publitseeriti Infoühiskonna aastaraamat 2011/2012 (trükkis, [veebileht](#) ning e-raamat ja selle levitamine) ja tagati Delfi e-Eesti uudiste rubriigi toimimine kuni 2012. a lõpuni. Lisaks valmistas programm ette mitmeid tegevusi, mis jõuavad nähtavate tulemusteni 2013. aastal, sh avaliku sektori äriprotsesside ümberkujundamise koolitused ja käsiraamat, vabatarkvara LibreOffice õppematerjalid ja avalikkusele suunatud vabast tarkvarast teavitavad tegevused, konkursi „Eesti parim e-teenus 2013“ korraldamine, veebisisu lipipäasetavuse nõuete WCAG 2.0 ametlik tõlge eesti keelde jm.

2. Indikaatori saavutustase

Programmi „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ üldeesmärgi saavutamise indikaatoriks on avalikest e-teenustest teadlike isikute osakaal. Statistikaameti andmetel ütleb vaid 1,3% internetikasutajatest, et nad ei tea ühtegi avaliku sektori e-teenust (Statistikaameti andmebaas Infotehnoloogia leibkonnas seisuga 14.09.2012.a). Vastavalt majandus- ja kommunikatsiooniministri 5. augusti 2009.a käskkirja nr 238 „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“ kinnitamine“ peaks avalikest e-teenustest teadlike isikute osakaal 2013. aastal kasvama vähemalt 78%ni. Statistikaameti eeltoodud andmetel põhinedes on 2013. aastaks planeeritud tase 2012. aastal peaaegu saavutatud: vähemalt ühte avaliku sektori e-teenust teab 98,7% internetikasutajatest, mis teeb 77,38% elanikkonnast.

Samas selgub MKM-i tellitud ja 2012. aastal TNS EMORi läbiviidud uuringust, et üldine kvalitatiivne teadlikkus erinevate riigi ja KOV-ide poolt pakutavate e-teenuste olemasolust on siiski madalam - alla kolmandiku vastajatest arvab ennast erinevate e-teenustega hästi kursis olevat (29% hindab oma teadlikkust 5-palli skaalal hindega 4 või 5). Sama uuringu järgi on e-teenustest pigem teadlikke – hinnanud oma teadlikkust 3, 4 või 5-ga – kokku 71%. Uuringus tuuakse välja, et erinevate valdkondade e-teenused vajaksid laiemat tutvustamist ning et inimesed, kes võimalikest teenustest kuulnud ei ole, ei pruugi osata neid ka otsida ega huvi tunda.

Nii võib kahe uuringu tulemuste põhjal järeldada, et ehkki enamus inimestest teab üht või teist e-teenust, ei orienteeru nad teenuste maastikul väga hästi ja/või ei teadvusta endale, et kasutavad ühel või teisel hetkel e-teenust. Seega on teadlikkuse tõstmisel küll väga palju ära tehtud, kuid kahtlemata vajab infoühiskonna võimaluste tutvustamine, e- ja m-teenuste loomise ja kasutamise ning targa internetikasutuse propageerimine edaspidigi süstemaatilist, teadlikku ja eri partnerite koostöös elluviidavaid kommunikatsioonitegevusi.

3. Tekkinud märkimisväärsed probleemid ja nende lahendamiseks võetud meetmed

Avaliku sektori äriprotsesside ümberkujundamise koolituste korraldamise ja käsiraamatu loomise lihthankes ületasid pakkumused programmi tegevuskavas toodud maksumuse ning lepingu sõlmimise jaoks tõsteti MKMi 30.10.2012 kooskõlastusega tegevuskava riidatel olevaid vahendeid ümber. Muudatus kajastub ka aastate 2013-2014 tegevuskava projektis.

ID-kaardi baastarkvara teavitustegevuste projektis tuli loobuda algselt I poolaastal järjestikusena planeeritud tegevustest ning jagada tegevused kahte etappi. Kevadperioodil, enne aktiivsete kommunikatiivsete tegevuste algust selgus, et kolmandal osapoolel (Politsei- ja Piirivalveamet) võib suurest koorumusest tulenevalt tekkida probleeme ID-kaardi väljaandmisel ja vahetamisel. Kuna kasvav koormus PPA teenindusbüroodele võis eelduslikult kaasa tuua negatiivse kommunikatsiooni meedias, siis otsustati ID-baastarkvaraga seotud aktiivsed kommunikatsioonitegevused lükata edasi 2012 II poolaastasse, et vältida positiivse info neutraliseerimist negatiivse meediafooni tõttu. 2012 sügisperioodil viidi läbi ka teavitustegevuste II etapp ehk aktiivsed kommunikatsioonitegevused ning sõnumite vastuvõtt avalikkuse ja partnerite poolt oli igati positiivne.

Aruande kokkuvõtte kirjutamise ajaks on teada, et 2012. aastal ettevalmistatud IT-objekti lihthankes ei tulnud ühtegi pakkumust. Kuivõrd tegevust pole sellisel kujul mõistlik uuesti planeerida ega ellu viia, loobutakse sellest tegevusest ning asendatakse see aastate 2013-2014 tegevuskava projektis uue tegevusega.

Programmi neljaliikmelises meeskonnas toimus 2012. aastal mitu personalimuudatust. Tulenevalt sellest ja osaliselt ka koosmõjus tegevuste sisendiandjate (MKM riigi infosüsteemide osakond, RIA jt) ressursside piiratusega viibis ajutiselt osa tegevuste ettevalmistamine.

4. Kokkuvõtteks

Aastal 2012 toimus programmist väljamakseid 585 741,92 eurot ning aasta lõpu seisuga on lisaks üleval kohustusi (sõlmitud lepinguid) summas 439 739,02 eurot. Käesoleval ajal saab kindlustundega väita, et programm jõuab tegevuskavva planeeritud tegevused ellu viia enne abikõlblikkuse perioodi lõppu (august 2015), eelduslikult 2014.aasta kevad-suveks.

Lisa: Programmi tegevuskava 2012-2013 täitmine, 2012. aasta aruanne.